

Overzicht aanvragen Rijksbijdrage (SPUK-koplopers) - 1 april 2024

Het volgende overzicht betreft een samenvatting van de koplopersaanvragen die in maatregelpakketten bij het Rijk zijn ingediend op 29 maart 2024, in afwachting van het Transitiefonds. De aanvragen worden beoordeeld door het integrale toetsteam van het Rijk dat daartoe is samengesteld per provincie. Een financieel expertteam behandelt de financiële dekking en mogelijke (alternatieve) financieringsbronnen. Deze stappen worden genomen voorafgaand aan de SPUK openstelling medio 2024. De specifieke uitkering is bedoeld voor kosten gemaakt vanaf 1 juli 2023 tot en met de verplichtingen die aangegaan zijn tot en met 31 december 2026.

Toelichting op de aanvragen en indeling:

- Zoals in de brief aan LNV aangegeven, hebben we een 17-tal maatregelen ingediend, verdeeld over 4 maatregelpakketten. Dit document betreft een samenvatting van de aanvragen. De volledige aanvragen bevatten privacy gevoelige informatie en zijn daarom eerder niet meegestuurd.
- Maatregelen betreffen enkelvoudige maatregelen (bijv. Regeling mestbewerkingsinstallaties) en samengestelde maatregelpakketten (o.a. Fieldlab Groen Hart, Landbouwportaal). Alle maatregelen zijn weergegeven per overstijgend maatregelpakket waarmee de bijdrage aan NPLG/PPLG doelen wordt bedoeld (Toekomstbestendige Landbouw, Natuur, Klimaat, Gebiedsprocessen). Verantwoording van toegekende SPUK gelden mag plaatsvinden op maatregelpakketniveau.
- Maatregelen 1 t/m 7 betreffen de eerder (in juli 2023) ingediende en inmiddels aangepaste aanvragen.
- Maatregelen A t/m N betreffen nieuwe aanvragen.

Maatregelpakket Toekomstbestendige Landbouw

1. Fieldlab Groene Hart
2. Landbouwportaal
D. KPI- kringlooplandbouw Beloningsregeling
F. Aanvullende stikstof maatregelen
G. Regeling mestbewerkingsinstallatie
H. Bollenteelt
L. Voedselvisie Kringlooplandbouw
N. Fieldlab Biologisch

1. Fieldlab Groene Hart

Het maatregelenpakket fieldlab Groene Hart heeft tot doel de transitie naar een emissiearme, natuurinclusieve kringlooplandbouw in het westelijk (veen)weidegebied te versnellen. Met de drie westelijke veenweidenprovincies en de fieldlab partners gaan we integrale pakketten van emissie reducerende (lucht en water) en biodiversiteit versterkende maatregelen doorontwikkelen met en implementeren op koploperbedrijven (learning by doing). Dit maatregelpakket hangt samen met de maatregel KPI-Kringlooplandbouw (D.) In het KPI-traject monitoren wij de scores van bedrijven vooral via bestaande boekhouding, zoals de kringloopwijzers. In het FieldLab worden de effecten van (combinaties van) maatregelen gemeten. Naast de ontwikkeling van nieuwe bedrijfssystemen levert het FieldLab levert dus een empirische onderbouwing voor de aannames waarop de KPI-regeling is gebaseerd.

Voor de integrale maatregelenpakketten binnen het Fieldlab geldt dat ze:

- niet alleen praktisch/technisch moeten werken, maar ook juridisch, maatschappelijk en financieel;
- doelmatig zijn en in voldoende mate invulling geven aan alle opgaven voor het landelijk gebied (NPLG);
- op draagvlak voor uitvoering kunnen rekenen bij veehouders.

Het resultaat van de koploperaanpak:

- Op de bedrijven die deelnemen wordt doelbereik op de NPLG-doelen werkelijkheid en wordt er ervaring opgedaan met integrale verduurzaming van de melkveehouderij.
- 'Knelpunten' rondom de verduurzaming van de veehouderij worden aangepakt, waaronder de juridische borging en financiering van (stikstof)maatregelen.

We kiezen voor een koploperaanpak. Dit houdt in dat we met een relatief kleine groep voorlopers in een fieldlab-omgeving integrale, innovatieve maatregelenpakketten samenstellen. Zo kunnen we eerst kennis en ervaring opdoen met de werking, borging, financiering en risicobeheersing (no-regret, lock in), voordat we de innovatieve maatregelenpakketten beschikbaar stellen voor alle melkveehouders (peloton) bij voorkeur via het Landbouwportaal dat we doorontwikkelen (koplopersaanvraag maatregel 3)

We zien hierbij vier stappen:

1. Borging: vanaf Q4 2023 zijn we in samenwerking met Zuid-Holland en Utrecht gestart met realtime meten op bedrijven om kennis- en ervaring op te doen (learning by doing) met monitoren en borgen van maatregelen (stoffenbalans, commissie van deskundigen, realtime meten). In Noord-Holland starten we met het opstellen van een stoffenbalans en realtime meten vanuit de versnellingsgelden in de Ronde Hoep en ontwikkelen we deze aanpak verder door in de KPI-Kringlooplandbouw (koplopersaanvraag maatregel L.) De stoffenbalans concentreert zich op input en output (waaronder emissie) en is onderdeel van de uitgebreidere KPI-set, waar ook bijvoorbeeld dierenwelzijn onderdeel van uit maakt.
2. Fieldlab maatregelen (investeringen): een koploperaanpak met melkveebedrijven in het Groene Hart waar we maatregelen uitvoeren, meten en (door)ontwikkelen. Het werken aan monitoren en borgen uit stap 1 wordt hier voortgezet.
3. Fieldlab samenwerking (procesgeld): parallel aan stap 2 wordt in een "fieldlab samen werken aan innovatie" met de partners een lerend praktijknetwerk uitgedacht om met koplopers samen te experimenteren en leren en toe te werken naar een emissiearm, natuurinclusieve kringlooplandbouw voor het westelijk (veen)weidegebied.
4. Implementeren: maatregelen die voldoende doorontwikkeld zijn worden onderdeel van de uitvoering van de gebiedsplannen in het kader van het PPLG (verduurzaming peloton) en gefaciliteerd via het Landbouwportaal (koplopersaanvraag maatregelpakket 3).

Bovenstaande stappen worden deels parallel aan elkaar gezet. Zo start de uitvoering van de gebiedsplannen (stap 4) waarschijnlijk al terwijl het fieldlab (stap 2 en 3) nog loopt. Dat is geen probleem, zo kunnen resultaten uit het fieldlab gelijk ingezet worden in het gebiedsproces en kunnen signalen uit de gebiedsprocessen mogelijk opgepakt worden in het fieldlab. Op deze manier ontwikkelen we de resultaten, kennis en ervaringen, die we opdoen in het fieldlab en die de afgelopen tweeënhalf jaar zijn opgedaan in diverse pilots in het westelijk (veen)weidegebied zo snel mogelijk en zo goed mogelijk met elkaar in samenhang door.

In dit voorstel worden middelen aangevraagd voor stap 2: *investeringen*. *Procesgeld* om het fieldlab verder op te bouwen (stap 3) is al aangevraagd in de regeling Samenwerken aan innovatie onder het Europees Innovatie Partnerschap (zie bijlage 2). Stap 1 *Borging* door middel van stoffenbalans, commissie van deskundigen en (realtime) meten is in gang gezet met reeds beschikbare versnellingsgelden in de Ronde Hoep en wordt doorontwikkeld in de KPI-Kringlooplandbouw (koplopersaanvraag maatregel D.)

Totale kosten voor het Fieldlab Groene Hart zijn €52,6 Miljoen; daarvan vragen we € 48,4 Miljoen aan uit het transitiefonds cq koplopers SPUK

2. Landbouwportaal

De (sub)maatregel Landbouwportaal Noord-Holland geeft invulling aan de NPLG/PPLG-opgaven voor bodem en water via bedrijfsgerichte maatregelen. Het Landbouwportaal is een generiek instrument. De doelsturing via maatwerk zit op het niveau van het individuele landbouwbedrijf.

Het Landbouwportaal Noord-Holland is een sinds 2018 bestaand initiatief en betreft een samenwerking tussen provincie, waterschappen en agrarische gebiedspartners. Doel van het Landbouwportaal is om, vanuit gedeelde belangen en ambities, het collectieve (water)bewustzijn in de agrarische sector te vergroten en een duurzamere en

gezondere bedrijfsvorming te stimuleren. De aanpak vloeit voort uit het Deltaprogramma Agrarisch Water (DAW) waarover in 2016 afspraken zijn gemaakt met Rijk, Unie en LTO om hier gezamenlijk in te investeren. De ambitie is om het landbouwportaal als instrument voor individuele agrarische bedrijven te verbreden gericht op de transitie naar kringlooplandbouw. Hiermee draagt het bij aan het realiseren van drempel- en streefwaarden voor de bijbehorende KPI's voor Kringlooplandbouw zoals verwoord in het PPLG.

De maatregel bestaat uit de continuering van het portaal in de huidige vorm (DAW) tot 2027.

Daarnaast worden de mogelijkheden voor de verbreding van het portaal verkend en uitgewerkt (vanaf 2026). De verbreding sluit aan op de beoogde integrale doelsturing om te komen tot kringlooplandbouw voor maatregelen op bedrijfsniveau.

Deel I De continuering van het Landbouwportaal in de huidige bestaat uit:

1. Kennisdeling: Kennisontwikkeling vindt plaats via thema-/gebiedsprocessen. Voorbeelden hiervan zijn: Bloeiende boerensloot, Meer Kennis, minder gewasbeschermingsmiddelen, Kennis van bodem geeft je meer.
2. Coaching (maatwerkadvies): De coachingstrajecten worden uitgevoerd door gespecialiseerde coaches op het agrarisch bedrijf. Via coaching en subsidie worden agrariërs gestimuleerd om bovenwettelijke investeringsmaatregelen te treffen gericht op een duurzamere bedrijfsvoering én voor de bodem- en waterkwaliteit.
3. Sociaaleconomische begeleiding d.m.v. de ondernemerscoach.
4. Feitelijke investeringsmaatregelen uit de BOOT-lijst.

De feitelijke investeringsmaatregelen komen voort uit het Bestuurlijk Overleg Open Teelt en veehouderij (de zogeheten BOOT-lijst) en worden uitgerold via het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. In Noord-Holland functioneert hiervoor dus het Landbouwportaal. De BOOT-lijst bevat 85 bovenwettelijke landbouwkundige maatregelen om de waterkwaliteit, waterkwantiteit en bodemkwaliteit te verbeteren. De BOOT-lijst is door een brede groep van experts samengesteld, zoals Wageningen University & Research, Aeres hogeschool, Deltares, het Louis Bolk Instituut, LTO, CLM, de waterschappen en diverse landbouwadviesorganisaties. De meeste maatregelen zijn gekoppeld aan een wetenschappelijke publicatie of aan onderzoeksgegevens uit praktijkonderzoek en bewezen effectief (rapport WPR-842 WUR, 2018). Al deze maatregelen dragen bij aan het behalen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water, de Nitraatrichtlijn, de Richtlijn duurzaam gebruik van pesticide, de Beleidsnota drinkwater en het Deltaprogramma.

De *DAW-coaches* adviseren bedrijfsspecifiek over de bedrijfsmanagement en het nemen van feitelijke investeringsmaatregelen voor bodem en water.

De maatregelen dragen bij aan de volgende doelen uit het NPLG/PPLG op het gebied van:

- Verbeteren grond- en oppervlaktewaterkwaliteit
- Voorkomen (verminderen van risico's) wateroverlast/-tekort op landbouwgronden
- Zelfvoorzienendheid zoetwater in de landbouw
- Voorkomen verziltingsproblemen op landbouwgronden
- Verbetering bodem- en oeverkwaliteit landbouwgebieden

De *ondernemerscoach* is een recente uitbreiding van het portaal en voorziet in de behoefte aan onafhankelijke sociaaleconomische begeleiding van agrarisch ondernemers. Het doel hiervan is om agrariërs te helpen bij de eerste stap in de transitie; nadenken over de toekomst, maken van afwegingen en strategische keuzes voor de toekomst van zijn bedrijf. Het draagt daarom indirect bij aan alle PPLG-doelen, maar voornamelijk aan het bieden van toekomstperspectief voor de agrarische sector en zorgvuldigheid van afwegingen die hierbij spelen.

De *kennisprojecten* zijn thema-/gebiedsprojecten geïnitieerd door koepelorganisaties in samenwerking met de waterschappen. Doel is verbeteren water- en bodemkwaliteit en bevorderen biodiversiteit via het leveren van actief kennisinbreng richting deelnemers van agrarisch waterbeheer.

Deel II Verkenning en uitwerking verbreding en doorontwikkeling Landbouwportaal Noord-Holland (op 3 fronten):

- Uitbreiding thema's: voor voldoende effect van maatregelen op bedrijfsniveau is de schaalgrootte belangrijk. Daarom wordt gestreefd naar het verbreden van het portaal met thema's integraal gericht op doelen voor kringlooplandbouw zoals verwoord in het PPLG. Het gaat om maatregelen gericht op het bedrijfssysteem. Grote opgaven zijn stikstof, verzilting, bodemdaling, groenblauwe dooradering, klimaatmitigatie. In onder andere het coalitieakkoord Verbindend vooruit en de startversie PPLG (juni 2023) heeft de provincie aangegeven het Landbouwportaal een effectieve maatregel is dat wij willen benutten.

- Meer kennisprojecten: In de afgelopen vijf jaar zijn al circa 1 kennisprojecten en gebiedsprocessen gestart om kennis op te doen met integrale verduurzaming en praktijkmaatregelen gericht op kringlooplandbouw. Om met name de biodiversiteit en het waterbewustzijn verder te verbeteren willen we samen met de agrarische sector nog meer inzetten op het ontwikkelen van kennis- en gebiedsprojecten en deze voor het bedrijfsgerichte spoor implementeren via het Landbouwportaal Noord-Holland.
- Effectievere inzet coaches: De coaches effectiever inzetten door niet alleen te reageren op adviesverzoeken van agrariërs via het Landbouwportaal, maar ook door pro-actief, op basis van observatie van noodzaak, signaleringsbezoeken uit te voeren. Tevens worden de coaches ingezet voor studiegroepen van agrariërs of loonwerkers, of bij beurzen en landbouwvakdagen. Dit alles is reeds gestart.

De totale kosten zijn voor de uitvoeringsperiode 2024-2026 zijn begroot op ca. €10,2 Miljoen euro. De totale gevraagde rijksbijdrage betreft een bedrag van €5,4 Miljoen euro inclusief BTW en indexering.

D. KPI- Kringlooplandbouw beloningsregeling

Doel van de pilot KPI-Kringlooplandbouw voor de akkerbouw en melkveehouderij is de doorontwikkeling van de provinciebrede KPI-K stimuleringsregeling. De maatregel stelt de provincie Noord-Holland in staat om vanaf 2027 samen met de projectpartners een generieke provinciebrede KPI-K stimuleringsregeling aan te bieden. Hiermee ondersteunen wij boeren bij de transitie naar kringlooplandbouw tot 2035 die een belangrijke bijdrage aan de beleidsdoelen van het PPLG leveren, in het bijzonder de vermindering van stikstof en BKG-emissies. De maatregel is onderdeel van het maatregelpakket natuur en waterkwaliteit –KPI-beloning en het provinciale Voedselvisie 2030.

In dit project worden de resultaten van twee voorafgaande pilotprojecten over KPI-doelsturing met akkerbouwers en melkveehouders gebiedsgericht doorontwikkeld en geïmplementeerd. Concrete doelen van deze pilot is de ontwikkeling van een databeheersysteem, een governance-structuur, het toetsen betalingssystematiek voor de vergoeding op KPI-scores van individuele bedrijven, en de opleiding en het coachen van de deelnemers.

PNH is pilot-provincie en onderdeel van het landelijk initiatief KPI-Kringlooplandbouw van LNV. In de afgelopen jaren hebben wij samen met de sector voor 15 indicatoren drempel- en streefwaardes ontwikkeld. Als melkveehouders aan deze (bovenwettelijke) doelen voldoen, zullen wij in de meeste gebieden redelijk in de buurt van de PPLG-doelen voor water, klimaat, stikstof, bodem, en de socio-economische positie van de boer komen (zie het rapport in de bijlage).

In het KPI-traject monitoren wij de scores van bedrijven vooral via bestaande boekhouding, zoals de kringloopwijzers. In het FieldLab Groene Hart worden de effecten van (combinaties van) maatregelen gemeten. Naast de ontwikkeling van nieuwe bedrijfssystemen levert het FieldLab (zie koplopermaatregel 1) dus een empirische onderbouwing voor de aannames waarop de KPI-regeling is gebaseerd.

Voor de totale kosten € 543.500, - wordt 100% dekking gevraagd uit koplopers SPUK/transitiefondsmiddelen

F. Aanvullende stikstof maatregelen (Inhoudelijk trekker: Moritz Hofstetter)

De maatregelen in dit pakket zijn generiek toepasbaar in de provincie Noord-Holland en dragen allemaal bij aan het doel van het National Plan Landelijk Gebied (p. 69) om de ammoniakemissies van de landbouw in Noord-Holland tegen 2030 met 1797 kiloton te verminderen ten opzichte van 2018. De focus van dit maatregelenpakket ligt enerzijds op het stimuleren van managementmaatregelen zoals "weidegang" en "lage eiwitgehalten in het rantsoen", en anderzijds op mestbewerking. Alle genoemde maatregelen hebben geen "lock-in"-effecten en sluiten goed aan bij de extensieve melkveehouderij die dominant is in de Noord-Hollandse sector. De aanvraag bestaat uit de volgende 5 onderdelen:

1. Onderzoek methodiek stoffenbalans
2. Regeling weidegang fysieke maatregelen
3. Regeling weidegang registratie

4. Regeling hooidrooginstallaties
5. Regeling hoogwaardige mestbewerkingsinstallatie

Voor de totale kosten van het maatregelenpakket € 2.74 Miljoen wordt 100% gedekt door de Koplopersprojectaanvraag.

G. Regeling mestbewerkingsinstallatie

De maatregelen omvat twee maatregelen “productieve investeringen in mono-mestvergisters en mestbewerking op boerderijschaal” en “productieve investeringen collectieve mestbewerkingscentrales” voor rundveebedrijven. Hiervoor wordt € 34.000.000, - aangevraagd.

Om de klimaatdoelen te halen moet in Noord-Holland t/m 2030 rond 30% van de drijfmest worden bewerkt, zelfs als de veestapel met 15% afneemt (zie bijlage 2). Mestbewerking is volgens de huidige stand van kennis dus de belangrijkste klimaatmaatregel voor de landbouwsector in Noord-Holland.

De vergisting van drijfmest kan de methaanemissies uit de mestopslag tot 100% verminderen (mestopslag is verantwoordelijk voor rond 20% van de BKG-emissies op rundveebedrijven). Mestbewerking is een cruciale bouwsteen voor de energietransitie in buitengebieden, levert een aanzienlijke reductie van het totaal ammoniakaal stikstof of boerenerf, bevordert de transitie naar kringlooplandbouw, en verbetert de economische positie van de boer.

Mestbewerking vraagt grote investeringen en heeft dus een lock-in risico. Echter, als de ontwikkeling van een installatie zorgvuldig is uitgewerkt en afgestemd met de PPLG-opgaven van een bepaald gebied en de structuur van de sector, kan deze lock-in positief doorwerken op diverse PPLG-doelen.

Er bestaat veel animo in de sector voor mono-vergisting en mestbewerking, vooral nu zeker is dat de derogatie t/m 2026 afgebouwd moet worden. De selectie van een specifieke technologie en systeem moet zorgvuldig worden afgestemd op een specifiek gebied, zeker in Noord-Holland. Mono-vergisting vraagt een bepaalde hoeveelheid “dagverse” mest en aanpassingen in de stal (mest van rond 250 koeien bij 720 uren weidegang/ jaar, dichte vloeren). Het gemiddelde Noord-Hollandse melkveebedrijf draait op en oude drijfmeststal, heeft rond 100 koeien en past veel weidegang toe. Daarom wordt ook collectieve mestbewerking, waaronder mono-vergisting gesubsidieerd. De Provincie Noord-Holland heeft een opdracht gegeven aan Wageningen Livestock Research om de technische en economische haalbaarheid van verschillende types van mestbewerking in Noord-Holland te onderzoeken. Hierbij worden onder meer de meest geschikte toepassingen op gebiedsniveau in beeld gebracht, inclusief economische kosten-baten analyse en massabalans. Het onderzoek is in de zomer 2024 gereed en zal de basis vormen voor het mestbewerkingsbeleid van de provincie. Deze aanvraag is gebaseerd op de tussenresultaten van het onderzoek, en afgestemd met de omgevingsdiensten en agrarische sectororganisaties.

Voor de totale kosten van het maatregelenpakket van € 34 Miljoen wordt 100% gedekt door de Koplopersprojectaanvraag/ transitiefondsmiddelen

H. Bollenteelt

Deze aanvraag beoogt uitbreiding van het Fieldlab Bol, zodat o.a. meer telers kunnen meedoen met maatregelen en begeleiding, het areaal biologische bollen kan uitbreiden zodat er meer verankering komt, in gebieden en in de omgeving, samen met Greenport NHN.

Met deze middelen kunnen maatregelen worden uitgewerkt naar KPI's c.q. regiocertificering, onder meer door slimme kennisuitwisseling met Zuid-Holland en Greenport Duin – en bollenstreek.

Met deze middelen kunnen wij ook in de keten aan de slag. Exporteisen zijn namelijk van sterke invloed op gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

Behalve inzet op telers gaat het ook over beïnvloeding van en gedragsverandering in de keten, verdiepend onderzoek naar exportaspecten en waar kansen en belemmeringen zitten om de verduurzaming te versnellen. De aanvraag bestaat uit 6 projecten:

1. Uitbreiding gebieden, uitbreiding aantal telers en ha en maatregelen van bestaande Fieldlab Bol in het Noordelijk Zandgebied, naar regio Noord- en Zuid Kennemerland, en Westfriesland, water, bodem, biodiversiteit (minder chemie, inzet andere teeltmethoden, leren van de biologische teelt), van 13 naar 45

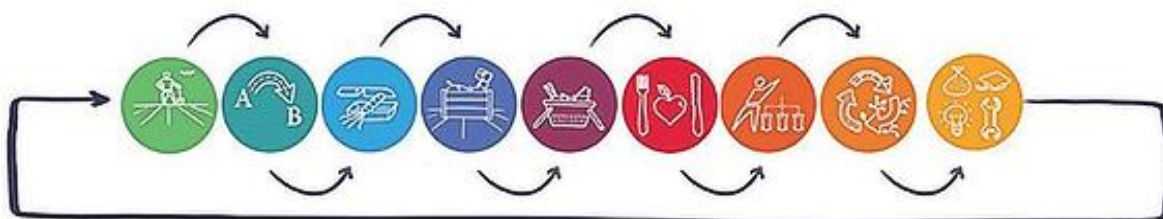
deelnemers

2. Met NLG-Holland, samenwerkingsverband van 12 duurzame telers in de binnenduinrand. Ziekteherkenning, bodemkwaliteit met monitoring en AI.
3. Aan de slag met data: waterkwaliteit en biodiversiteit,
4. Verkenning regiocertificering en KPI bollenteelt in Noord-Holland
5. Stappen naar duurzame export (minder chemie, ketenpartijen belangrijke factor in de verduurzaming)
6. Kennisdeling, dialoog boer-burger-politiek (leefbaarheid, emissiearme landbouw/ toekomstbestendige landbouw (minder chemie)

Voor de totale kosten van het maatregelenpakket van € 5,2 Miljoen wordt 100% dekking gevraagd door de Koplopersprojectaanvraag/ transitiefondsmiddelen

L. Voedselvisie Kringlooplandbouw

In de [Voedselvisie 2020-2030](#) beschrijft de provincie de kansen en uitdagingen om te komen tot een duurzaam agroproductie en voedselsysteem. Op het nieuwe platform '[Boer & Business in Balans](#)' staan inspirerende projecten en activiteiten die laten zien wat er al gebeurt. Met de Voedselvisie wil Noord-Holland vooral boeren perspectief bieden.

De provincie streeft naar een schone en veilige productie van gezond, betaalbaar en smaakvol voedsel voor iedereen. Dat betekent: gezonde verdienmodellen voor ondernemers, maar ook doen wat goed is voor ons als mens en dier, het klimaat, bodem, water en biodiversiteit.

Om tot een duurzaam voedselsysteem te komen is het nodig dat alle partijen in de voedselketen een steentje bijdragen. Niet alleen de agrarische sector en de voedselverwerkers zijn aan zet, maar ook bijvoorbeeld de supermarkten, horeca, consumenten en afvalverwerkers. Het hele voedselsysteem is complex en het kost tijd om dat te veranderen. Bekijk het filmpje [Voedselsysteem](#).

Focus op 3 thema's	Aanpak Voedselvisie
1. Regeneratieve landbouw	• Gebiedsgericht werken, aansluitend bij PPLG • Netwerkend samenwerken • Data- kennisdeling en innovatie
2. Kringlopen sluiten	
3. Korte keten	

Het maatregelenpakket Voedselvisie heeft tot doel alle grondgebonden kringlooplandbouw transitiepaden te ondersteunen op innovatie, extensivering en omschakeling naar nieuwe producten of diensten.

Het maatregelenpakket werkt:

- niet alleen praktisch/technisch, maar ook juridisch, maatschappelijk en financieel;
- doelmatig en in voldoende mate wordt invulling gegeven aan opgaven voor het landelijk gebied (NPLG), met een focus op de sociaaleconomische positie van de agrarisch biologisch ondernemer (het verdienmodel);

Het resultaat van de koploperaanpak:

De Voedselvisie geeft invulling aan PPLG-doelstellingen via kringlooplandbouw (bodem, water, biodiversiteit, klimaat, circulariteit, plant-en diergezondheid, sociaaleconomische positie van de agrarisch ondernemer). We kiezen voor een koploperaanpak. Dit houdt in dat we met een relatief kleine voorlopersgroep van Noord-Hollandse ondernemers, kennisinstellingen en netwerkorganisaties in Noord-Holland met een integraal, innovatief maatregelenpakket beweging aanbrengen in de transitie van het voedselsysteem. Met de koplopers doen we kennis en ervaring op, om daarna te verdiepen, verbreden en verspreiden (Small wins theory van Katrien Termeer, WUR).

We zien hierbij vier stappen:

1. Borging: vaststellen uitvoeringsagenda GS in Q1 2025.
2. Uitvoering geven: In Q2 2024 t/m Q4 2026 [small wins theory Voedselvisie](#)
 - a. Plan van aanpak opstellen realiseren 300 ha Agroforestry in 2030 (onderdeel van bossenstrategie) – in 2026 bijv. 100 ha gerealiseerd. We stemmen dit af met de maatregelen voor bossenstrategie
 - b. Faciliteren afzet korte ketens met aandacht ook voor biologische producten en eiwitrijke gewassen gericht op beter verdienmodel van de agrarisch ondernemer (motie 133-2022) o.a. met supermarkten, opdrachten, subsidie, challenge.
 - c. Multifunctionele landbouw en korte ketens – kruimelregeling/subsidies en kijken naar wegnemen belemmerende wet- en regelgeving.
 - d. Opzetten R&D en investeringsproject Ketenbrede pilot veldbonen.
 - e. Onderzoek gebiedsgericht nutriënten kringlopen sluiten (link met Fabriek Purmerend).
 - f. Monitoring – voortzetten Monitor Voedselvisie.
 - g. Communicatie – continuering communityplatform www.boerenbusinessinbalans.nl en kennisdeling.
 - h. Subsidieregeling Voedselvisie 2025 (regeneratieve landbouw en sluiten van de kringloop).
3. Proces ondersteuning: In 2025 en 2026 worden initiatieven begeleid naar loketten voor kennisvragen, coaching en financiering van hun initiatieven parallel aan stap 2 door een ingehuurd expertteam.
4. Implementeren: maatregelen die voldoende doorontwikkeld zijn worden onderdeel van de uitvoering van de gebiedsplannen in het kader van het PPLG (verduurzaming peloton): via opschalen, verbreden, verdiepen ([small wins theory Katrien Termeer](#))

Bovenstaande stappen worden deels parallel aan elkaar gezet. Zo start de uitvoering van de gebiedsplannen (stap 4) waarschijnlijk al terwijl er vanuit de Voedselvisie initiatieven worden aangejaagd (stap 2 en 3). Dat is geen probleem, zo kunnen resultaten uit de Voedselvisie gelijk ingezet worden in het gebiedsproces en kunnen signalen uit de gebiedsprocessen opgepakt worden vanuit de Voedselvisie en het expertteam. Op deze manier ontwikkelen we de resultaten, kennis en ervaringen door, die we opdoen vanuit de Voedselvisie.

In dit voorstel worden middelen aangevraagd voor stappen 2 en 3: *investeringen, (gebiedsgericht) onderzoek en procesondersteuning* voor de uitvoering van de Voedselvisie in de jaren 2025 en 2026. Stap 1 *Borging* wordt met reeds beschikbare middelen gezet vanuit de provinciale organisatie alsook de beleidsmatige onderdelen van de Voedselvisie.

Voor de totale kosten van het maatregelenpakket € 2,95 Miljoen wordt 100% dekking gevraagd door de Koplopersprojectaanvraag.

N. Fieldlab Biologisch

Het maatregelenpakket Fieldlab Biologisch Noord-Holland heeft tot doel het transitiepad 'biologisch' als één van de transitiepaden binnen kringlooplandbouw te laten zien. Hiermee inspireren we 'gangbare' bedrijven om biologisch als potentiële bedrijfsvoering over te nemen in de stap naar kringlooplandbouw, bijvoorbeeld nabij N2000 gebieden.

Dit integrale maatregelenpakket leidt tot verdieping en versnelling van praktische kennis over biologische landbouw. Deze wordt vertaald naar het aanpakken van innovaties op (keten)samenwerking, duurzame teelt en techniek voor/door de biologische sector vanuit twee invalshoeken:

1. (Keten)samenwerking ten behoeve van het vergroten van de afzet en areaal. Dit vergt een sociale & culturele innovatie (van boer tot bord). Sociale innovatie om via opschaling van afzet en kostprijsverlaging oplossingsrichtingen aan te dragen die aantrekkelijk zijn voor telers in transitie (die het nu niet aandurven om bio te produceren door afzet onzekerheid, versnippering en te hoge kostprijs.). Daarnaast gaat het om het adaptiever en robuuster maken van de sector door verbreding van afzetmarkten, andere verdienmodellen, efficiëntere keten en productie etc. Kortom, kansen verwaarden en pakken middels een culturele innovatie tussen gangbaar en biologisch, stad en platteland en boer en burger.
2. Stimuleren en verdiepen van de biologische productie, focus op doorontwikkeling. Dit vergt meerdere innovaties op het vlak van duurzaamheid en het sluiten van kringlopen op het bedrijf, tussen bedrijven en sectoren. Maar ook uitdagingen rond teeltzekerheid, weerbaarheid van bodem en gewas en mechanisatie, zodat omschakelaars makkelijker kunnen instappen. Ten slotte het verwaarden van geleverde

(ecosysteem)diensten via grond- en pacht prijzen.

Dit willen we ook zichtbaar maken op een locatie/locaties waar de innovaties worden onderzocht en getoond en waar kan worden geleerd. Het maatregelenpakket:

- werkt niet alleen praktisch/technisch, maar ook juridisch, maatschappelijk en financieel;
- is doelmatig en geeft invulling aan opgaven voor het landelijk gebied (NPLG), met een focus op de sociaal economische positie van de agrarisch biologisch ondernemer (het verdienmodel);
- rekent op draagvlak van de leden van de BIO-NH vereniging.

Het resultaat van deze koploperaanpak:

Het fieldlab biologisch geeft een belangrijke invulling aan doelstellingen op het gebied van (i) een integrale aanpak; (ii) meer biodiversiteit; (iii) minder stikstofuitstoot; (iv) water en bodem sturend; (v) een beter klimaat; (vi) op weg naar kringlooplandbouw; (vii) een leefbaar landelijk gebied.

We kiezen voor een koploperaanpak. Dit houdt in dat we met een relatief kleine voorlopersgroep van biologische ketenpartijen in een fieldlab-omgeving met een integraal, innovatief maatregelenpakket gaan beproeven. Zo kunnen we eerst zelf kennis en ervaring opdoen binnen het gebied en daarna breder onze kennis verspreiden: regionaal, Noord-Holland, Nederland of zelfs binnen de EU (ökoregio's, bio-cities).

We zien hierbij vier stappen:

1. **Borging:** In Q1 2024 is het consortium gestart met de ontwerpfasen. De activiteiten die een plek krijgen in het ontwerp moeten uitgedacht worden door het consortium, worden afgestemd met de achterban BIO-NH ondernemers en getoetst worden met provinciale PPLG programmamanagers en beleidsmakers.
2. **Fieldlab maatregelen (investeringen):** In Q4 2024 start van een koploperaanpak met akkerbouw- en melkveebedrijven waar gedemonstreerd wordt met vragen vanuit teeltzekerheid, weerbaarheid bodem en gewas en mechanisatie. Het borgen uit stap 1 wordt hier voortgezet.
3. **Fieldlab samenwerking (door ontwikkelen, experimenten en leren):** In Q4 2024 parallel aan stap 2 wordt in het fieldlab samengewerkt aan sociale innovatie met de ketenpartners om met koplopers samen te experimenteren en leren hoe de markt vraag naar biologische producten verhoogd kan worden en daarmee de omschakeling verder kan worden aangejaagd.
4. **Implementeren:** maatregelen die voldoende doorontwikkeld zijn worden onderdeel van de uitvoering van de gebiedsplannen in het kader van het PPLG (verduurzaming peloton).

Bovenstaande stappen worden deels parallel aan elkaar gezet. Zo start de uitvoering van de gebiedsplannen (stap 4) waarschijnlijk al terwijl het fieldlab (stap 2 en 3) nog loopt. Dat is geen probleem, zo kunnen resultaten uit het fieldlab gelijk ingezet worden in het gebiedsproces en kunnen signalen uit de gebiedsprocessen mogelijk opgepakt worden in het fieldlab. Op deze manier ontwikkelen we de resultaten, kennis en ervaringen, die we opdoen in het fieldlab.

In het voorstel voor rijksbijdrage worden middelen aangevraagd voor stappen 2 en 3: *investeringen en samenwerking* om het fieldlab verder op te bouwen. Stap 1 *Borging* wordt met reeds beschikbare middelen gezet vanuit de regeling Samenwerken aan innovatie (<https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/eip>) uitgevoerd.

Voor de totale kosten van het maatregelenpakket van € 1,15 Miljoen wordt 100% dekking gevraagd door de Koplopersprojectaanvraag.

Maatregelenpakket Gebiedsprocessen

5. Integrale Gebiedssamenwerking NSP

5. Integrale Gebiedssamenwerking NSP

Deze aanvraag betreft een subsidieregeling die wordt ingezet voor:

- het voorbereiden en oprichten van een samenwerkingsverband, het formuleren van een gebiedsopgave en de uitwerking daarvan in een integraal gebiedsplan;

- het in samenwerking uitvoeren van een integraal gebiedsplan.

Subsidie wordt uitsluitend verstrekt als het project betrekking heeft op ten minste één van de volgende doelen:

- a. bijdragen aan de beperking van en aanpassing aan de klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen te verminderen, de koolstofvastlegging te verbeteren of duurzame energie te bevorderen;
- b. bevorderen van de duurzame ontwikkeling of het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;
- c. bijdragen aan het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en de instandhouding van habitats en landschappen;

Voor de uitvoering van een integraal gebiedsplan, door een samenwerkingsverband, kunnen de activiteiten worden uitgevoerd die zijn opgenomen in de NSP subsidieregeling:

- Het organiseren van bijeenkomsten voor kennisdeling en bewustwording voor draagvlak in het gebied ten behoeve van de opgave in het gebied en de te bereiken doelen (klimaat, water, bodem en/of lucht) zoals opgenomen in het plan;
- De voorbereiding en uitvoering van eventuele ruilverkaveling voor de realisatie van de doelen;
- De realisatie van specifieke productieve en niet-productieve investeringen die bijdragen aan de doelen op het gebied van klimaat, water, bodem en/of lucht, biodiversiteit en landschap zoals opgenomen in het integrale gebiedsplan;
- Het ontwikkelen of beproeven van innovaties dienend aan de doelen van het gebiedsplan;
- Proces, administratie en verantwoording. Monitoring en evaluatie (en eventuele bijsturing).

Investerings die in het kader van het gebiedsplan uitgevoerd kunnen worden, zijn bijvoorbeeld (niet limitatief) investeringen ten behoeve van de bodemverbetering, precisie landbouw, watergebruik/beheer, investeringen voor het aanleggen van een bloemrijke rand, de aanleg van voorzieningen (o.a. plas-dras) voor weidevogelbeheer, de aanleg van landschapselementen/agroforestry, de aanleg van kruidenrijk grasland, de aanleg van greppels ten behoeve van waterkwaliteit of natuurvriendelijke oevers, plasdras sloten.

De precieze inzet van de regeling moet vanuit de gebieden zelf komen. Bij het invullen van de selectiecriteria voor deze subsidieaanvraag zullen we bij de effectiviteit een koppeling maken met de PPLG doelstellingen op het gebied van biodiversiteit, vermindering stikstofuitstoot, water en bodem sturend, klimaat en kringlooplandbouw.

De regeling wordt ingezet in gebieden waar de provincie zelf geen trekkers rol kan vervullen in het gebiedsproces.

Wij hebben € 1.959.000,- Europese middelen (ELPFO) beschikbaar voor deze subsidiemaatregel. Dit bedrag is afkomstig uit de budgetbrief NSP. Hierbij is cofinanciering (57%) nodig. Deze 57% (€ 2.597.000,-) zullen wij uit eigen provinciale middelen dekken. Daarbovenop vragen wij aanvullende middelen aan uit het Transitiefonds van € 2.597.000,-

Maatregelpakket Natuur

2. Verleggen fietspad Blijdensteinsweg - Ruimte bieden voor duindynamiek

4. Groenblauwe dooradering NSP

7. Realisatie 100 ha NNN Waterland Oost

A. Faunaverbinding Maxisweg

B. Natuurbrug Westerheide

C. Verkenning Ecoduct Egmond

E. Pachtafkoop N2000 Laag Holland

2. Verleggen fietspad Blijdensteinsweg - Ruimte bieden voor duindynamiek

Provincie Noord-Holland en terreinbeherende organisaties PWN en Staatsbosbeheer hebben de handen ineengeslagen om ter hoogte van het fietspad aan de Blijdensteinsweg meer ruimte te bieden voor duindynamiek. Op deze locatie is sprake van een groot lopend duin (actief paraboolduin) dat zich over een bestaand fietspad heen beweegt. In de huidige (ongewenste) situatie wordt dit fietspad vrijgehouden van zand (geveegd), waarmee een significant deel van de gewenste effecten van de verstuiwing teniet gedaan worden. Meer verstuiwing / dynamiek is één van hoofdaangrijpingspunten voor systeemherstel, zoals ook volgt uit de concept-Natuurdoelanalyses (2023) en het conceptadvies van de Ecologische Autoriteit van de beide Natura 2000-gebieden.

Tot en met het najaar van 2024 loopt een participatietraject met bovengenoemde partijen, plus ANWB, Fietsersbond en Stichting Landelijk Fietsplatform. In dit traject – o.l.v. provincie - wordt onderzocht welke van de acht geïdentificeerde alternatieven het meest geschikt is. Uitgangspunt is dat de ‘voorkeursvariant’ meer ruimte biedt voor dynamiek, en passend is binnen de Wet Natuurbescherming, plus randvoorwaarden vanuit de Veiligheidsregio en APV. In het najaar 2024 zal de voorkeursvariant uitgewerkt worden en wordt gestart met vergunningenprocedure.

Uitgewerkte beheerdersvariant

Indien dit participatieproces niet leidt tot een ander alternatief dan de zogenaamde ‘beheerdersvariant’, zal de ‘beheerdersvariant’ in het najaar 2024 tot Voorlopig Ontwerp (VO) uitgewerkt worden. De ‘beheerdersvariant’ gaat ervanuit dat het fietspad verlegd en ingekort wordt, zodat grootschalige verstuing de komende jaren plaats kan vinden (en meer kwalificerend habitat zich kan ontwikkelen). In deze aanvraag lichten wij de beheerdersvariant toe; ook aangezien eventuele andere varianten (grotendeels) dezelfde positieve gevolgen meebrengen (eventueel ander tracé)

Belangrijkste resultaten van dit project qua doelbereik (uitgaande van de beheerdersvariant):

1. De beheerdersvariant leidt tot een afname van verhard oppervlakte in het duin, aangezien in totaal netto 2.911 m² verhard oppervlakte zal verdwijnen. Op het vrijkomende oppervlakte (6.085 m²) zal zich naar verwachting circa een 0,5 hectare nieuw kwalificerend habitat ontwikkelen (o.a. het prioritaire habitat kalkarm grijsduin (H2130B), duinheide met struikheide (H2150) en/of wit duin (H2120). Voor H2130B geldt een uitbreidingsdoelstelling;
2. Met het verleggen van het fietspad bevorderen wij natuurlijke processen die bijdragen aan duinsysteemherstel. Dit leidt in het achterliggende gebied van ca. 20 hectare tot een kwaliteitsverbetering door de invloed van kalkhoudend zand (overpoedering). Deze overpoedering draagt bij aan een kwaliteitsverbetering van achterliggend kalkarm grijs duin (H2130B), duinheide met struikheide (H2150) en vochtige duinvalleien (H2190).
3. Het lopende duin zal niet kwalificerend habitat (H0000) overlopen (met name naaldbos), waarna circa 10 hectare zich in de komende 30 jaar zal ontwikkelen richting vochtige duinvallei (H2190) met aan de flanken wit duin (H2120) en kalkarm grijsduin (H2130B).

Naast bovenstaande drie resultaten leidt de beheerdersvariant tevens tot:

1. Minder verstoring door recreanten in / en rondom het buitenduin. Met regelmaat wordt het paraboolduin beklommen door passerende recreanten; het verplaatsen van het fietspad zal dit doen verminderen. Daarnaast wordt hierdoor een groot gebied van ca 1,3 km² gecreëerd waar geen wandel of fietspaden liggen. Dit is bevorderlijk voor VHR-soorten als Graspieper, tapuit, bergeend, bontbekplevier, kleine plevier, watersnip, bokje, velduil, kneu en wulp;
2. Efficiëntere inzet van natuurbeheerbudgetten (niet meer vegen);
3. Meer draagvlak bij fietsvertegenwoordigers, aangezien een gezamenlijk proces is afgestemd over hoe een alternatief tracé te bepalen;
4. Aangroeiende duinen (waterveiligheid i.r.t. zeespiegelstijging);

Wij vragen het Rijk om een bijdrage voor het bedrag van €756.529,- via de koplopers aanvraag

4. Groenblauwe dooradering NSP

We staan voor een nieuwe uitdagende opgave als provincie: het realiseren van de Groenblauwe dooradering (GBDA). De GBDA bestaat uit kleinschalige landschapselementen en is een belangrijk onderdeel van het NPLG/ PPLG, o.a. nodig voor bijdragen aan het behoud van onze biodiversiteit, de doelen van de VHR, en Kaderrichtlijn

Water en Klimaatwet en het versterken van een recreatief aantrekkelijk landschap. De GBDA is een integrale opgave voor het landelijk gebied die dus een bijdrage levert aan de realisatie van meerdere PPLG-doelen. En een opgave die 10% van het landelijk gebied (buiten NNN en N2000) beslaat. Hoewel het voornamelijk om kleine landschappelijke elementen gaat, zowel droog als nat, betreft dit in totaal een aanzienlijk oppervlak.

Uitgangspunt is meervoudig ruimtegebruik, synergie met andere opgaven en combinaties van functies. Dit draagt bij aan o.a. het draagvlak in gebieden en kosteneffectiviteit voor verwerving, inrichting en beheer. Samenwerking met andere partijen waaronder de waterschappen, gemeenten en agrarische collectieven is cruciaal voor het tot stand komen van de GBDA.

We zien de GBDA als een 'lerend project'. We vragen de met de realisatie en beheer van de GBDA gemoeide kosten stapsgewijs aan bij het Transitiefonds, maken combinaties met lopende subsidieregelingen en verzilveren waar mogelijk kansen in de gebiedsprocessen en lopende (eigen) projecten. Wanneer nodig passen we onze werkwijze aan. Evalueren, kennisontwikkeling en -uitwisseling, zowel intern als extern, zijn onderdeel van onze werkwijze.

We bevinden ons nu in de startfase. Met deze eerste aanvraag bij het transitiefonds willen een eerste stap maken met het realiseren van de 10% GBDA. We maken hiervoor gebruik van de NSP-GLB subsidiemaatregel niet-productieve investeringen op landbouwbedrijven. Deze regeling zetten we in voor de aanleg van landschapselementen.

Wij denken dat hiermee ca 223 ha natte GBDA en ca 140 ha droge GBDA kan worden gerealiseerd. Afgerond in totaal ca. 363 ha.

We vragen € 3.050.000,- aan uit het Transitiefonds (cq de koplopersaanvraag) als aanvullende financiering van het NSP. (De totale kosten bedragen € 8.400.000,- . Hiermee kunnen we een begin maken met de realisatie van de opgave om tot 10% GBDA te komen)

7. Realisatie 100 ha NNN Waterland Oost

De gebieden Peereboom, Opperwoud en De Nes (PON) in Waterland-Oost bestaan uit waterrijke graslanden (deels buitendijks) aan het Markermeer. Hier werken we aan het verbeteren van de rijkdom aan plant- en diersoorten en de waterkwaliteit met behoud van het weidse landschap. Er liggen prachtige kansen om dit gebied beter geschikt te maken voor onder andere weidevogels door het inrichten van circa 102 ha nieuwe NNN en het verbeteren van (het beheer van) 150 ha bestaande natuur. Een directe aanleiding voor de inrichting van het PON-gebied zijn de weidevogels. Weidevogels staan landelijk sterk onder druk en weidevogelpopulaties laten een dalende trend zien. Nederland heeft een internationale verantwoordelijkheid voor weidevogel en met name voor de grutto waarvan 80% van de Europese populatie broedt in ons land. Daarnaast wordt gewerkt aan verbetering van het watersysteem met hogere biodiversiteit en waterkwaliteit. De inrichting verbeterd en vergroot het leefgebied van de aanwezige VHR habitattypen en soorten: veenmosrietlanden, roerdomp, rietzanger, snor, noordse woelmuis en otter. Ook voor ringslang en waterspitsmuis biedt het project volop leefgebied. In totaal wordt er binnen dit project 252 ha natuur ontwikkeld en hersteld, 102 ha realisatie nieuwe natuur, 150 ha kwaliteitsimpuls bestaande NNN, waarvan 34 ha waterkwaliteitsverbetering. De gronden zijn/komen beschikbaar en er is inmiddels een conceptinrichtingsplan (definitief ontwerp) beschikbaar. Uitvoering is voorzien in 2024 tot en met 2026. Het plan is tot stand gekomen met de inbreng en betrokkenheid van eigenaren, gebruikers, pachters, beheerders en de partners uit het gebied. Uitgangspunt is dat toekomstbestendige, duurzame agrarische bedrijven een rol kunnen spelen in (het beheer) van dit gebied.

Waterland-Oost behoort tot het veenweidegebied van Laag Holland. Laag-Holland is voor de Noord-Hollandse VHR-opgave van groot belang. Hier liggen de grootste oppervlakten veenmosrietland én de grootste potenties voor ontwikkeling hiervan. Moerasvogels als roerdomp en weidevogels zoals de grutto vinden hier hun leefgebied. Ook voor de klimaatopgave liggen in Laag Holland grote kansen d.m.v. het opzetten van het peil en het daarmee terugdringen van de CO₂-uitstoot. Daarmee vormt Laag-Holland en dus Waterland -Oost één van de prioritaire gebieden van Noord-Holland. *De werkzaamheden in het gebied dragen bij aan KRW en N2000-doelen.*

Voor de totale kosten van het maatregelenpakket van € 8 Miljoen wordt 100% dekking gevraagd door de Koplopersprojectaanvraag.

A. Faunaverbinding Maxisweg

De faunapassage in de Maxisweg is een ontsnipperingsmaatregel en betreft de aanleg van diverse faunavoorzieningen. Waaronder amfibiegoten, klein wild passages en een breed ecoduct (onder de weg) ten behoeve van de grotere NNN-verbinding ANV2 vanaf de Vechtplassen en het Naardermeer naar de veenweidegebieden in Waterland.

Met dit project wordt het laatste knelpunt in de ecologische verbinding tussen het Naardermeer en het Markermeer & IJmeer (beide N2000 gebieden) voltooid. Voorheen was deze verbinding als Robuuste ecologische verbinding "de Groene Ruggengraat" in het landelijke natuurbeleid opgenomen.

Deze verbinding van moerasachtige gebieden en veenweidegebieden richt zich op (VHR) soorten zoals waterspitsmuis, ringslang, otter, noordse woelmuis. De NNN-gebieden binnen de Natuurboog Amsterdam Zuid-Oost (natuurverbinding ANV2) herbergen belangrijke moeras- en watergebonden natuurwaarden en vormen daarmee de stapstenen in deze verbinding. De stapstenen bieden samen met de migratieroute uitwisselingsmogelijkheden tussen populaties van de genoemde doelsoorten. Dit versterkt de populaties en voorkomt genetische verarming. Dit is van toepassing op zowel dier- als plantensoorten. Het realiseren van deze laatste ecologische verbinding versterkt de robuustheid en veerkracht van het ecologische systeem.

De Provincie Noord-Holland heeft een budget gereserveerd voor de afkoop van het beheer en het afronden van de contractfase van € 2,6, Miljoen euro. We vragen een bedrag van bedrag van € 7,8 Miljoen aan via de koplopersaanvraag.

B. Natuurbrug Westerheide

Een van de doelen uit het PPLG is 'afronden NNN'. Het Gooi is de enige en dus belangrijkste plek waar Noord-Holland een bijdrage kan leveren aan de VHR-doelen 3130 Zwakgebufferde vennen en vooral H4030 Droge heiden. De natuur in 't Gooi wordt op veel plekken doorsneden door drukke wegen. Daarom is een groot aantal ecologische verbindingzones geprogrammeerd. Deze zijn allen gerealiseerd, op de ecologische verbinding over de N525 na. Als ook deze is gerealiseerd, zijn de bos- en heiderijke gebieden van het Gooi en de Utrechtse Heuvelrug met elkaar verbonden. De toekomstige natuurbrug over de provinciale weg N525 verbindt de Zuiderheide en het Laarder Wasmeer met de Bussemer- en Westerheide.

Voor de totale kosten van de maatregel van € 9,2 Miljoen wordt 100% dekking gevraagd door de Koplopersprojectaanvraag.

C. Verkenning Ecoduct Egmond

Het Noord-Hollands Duinreservaat is een karakteristiek voorbeeld van het Nederlands duinlandschap met natte en vochtige duinvalleien, duingraslanden, struwelen, ruigten, naaldbossen en loofbossen. Tussen de twee bebouwingkernen van Egmond aan den Hoef en Egmond aan Zee (gemeente Bergen) ligt een smal en nog relatief groen tussengebied dat een cruciale ecologische en landschappelijke schakel vormt tussen de duingebieden ten noorden en zuiden van Egmond. Deze flessenhals is nog de enige mogelijke locatie om deze twee N2000-duingebieden op een robuuste, hoogwaardige manier met elkaar te verbinden.

Doel is om de robuuste verbinding te realiseren voor planten, dieren én mensen die zowel de ruimtelijke kwaliteit als de belevingswaarde van het gebied zal versterken en de herkenbaarheid zal vergroten.

De totale kosten van de realisatie faunaverbinding Egmond zijn geraamd op € 6.7 Miljoen. De koplopersaanvraag betreft de planvormingskosten van € 246.098,36 (ca 5%)

E. Pachtafkoop N2000 Laag Holland

De terreinbeherende organisaties (TBO's) in Noord-Holland hebben NNN-gronden in eigendom met daarop reguliere pacht. Dit gaat om 'oude' pacht, dus gronden die in verpachte staat waren verworven of waarop de pacht was gevestigd vóór 1990. Reguliere pacht wordt automatisch verlengd en kan niet zomaar beëindigd worden. Administratief zijn deze gronden geregistreerd als 'gerealiseerde NNN'. Echter, de reguliere pacht belemmert dat het natuurgebied optimaal kan worden ingericht en beheerd. Zo is bijvoorbeeld de waterhuishouding en de bemesting afgestemd op het landbouwkundig gebruik. Dergelijke reguliere pachtgronden liggen vaak als enclaves in het natuurgebied en beïnvloeden daarom ook de kwaliteit van de omliggende natuurpercelen. De meeste reguliere pachtgronden liggen in de Natura 2000-gebieden van Laag-Holland. De begrenzing van het NNN en Natura 2000 overlappen elkaar grotendeels.

De essentie van het voorgestelde maatregelpakket is het beëindigen van de reguliere pacht en het inrichten van de percelen voor natuur. De maatregelen bestaan uit het vaststellen van de ontpachttingsvergoeding voor de pachter door een NRV taxateur, het inschrijven van een kwalitatieve verplichting (welke borgt dat de grond natuur blijft) en het uitvoeren van de inrichtingsmaatregelen (bv peilopzet).

De betreffende gronden zijn van belang voor weidevogels en vormen (potentieel) habitat voor veenmosrietland en vochtige heiden, alsmede leefgebied voor Noordse woelmuis, kleine modderkruiper en bittervoorn. Benadrukt wordt dat de ontpachting niet betekent dat het agrarisch gebruik en beheer binnen Natura 2000 geheel eindigt. Immers, maaien en beweiden blijven noodzakelijk om de graslanden en overgangsvegetaties in stand te houden. Het verschil is dat de TBO na ontpachting kan sturen op de waterhuishouding (via inrichting) en op extensivering (lagere veebezetting en minder mest, vastgelegd via korter lopende contracten (geliberaliseerde pacht). Ook ontstaat er zo meer flexibiliteit voor de beheerder om in te kunnen spelen op mogelijke toekomstige wijzigingen/intensiveringen van VHR-doelen.

Het maatregelenpakket draagt bij aan de volgende NPLG-opgaven:

- 30% natuurherstel VHR in 2030
- Verlaging stikstofuitstoot binnen N2000 (door stopzetten aanwending drijfmest)
- Verlaging concentraties nutriënten zoals stikstof in KRW-oppervlaktewaterlichamen zodat deze voldoen aan wettelijke normen in 2027
- Afronding NNN met goede kwaliteit
- Hydrologische condities binnen N2000 op orde in 2027

De totale kosten zijn €14.850.000 hiervan wordt €10.350.000 aangevraagd in via de koplopersaanvraag (cq transitiefondsmiddelen)

Maatregelenpakket Klimaat

6. 107 hectare bos- en parklandschap(3 locaties)

6.107 hectare bos- en parklandschap

Op drie locaties in Noord-Holland hebben wij concrete plannen voor de aanleg van - in totaal 107 hectare - bos- en parklandschap. Het gaat om de volgende locaties:

1. PARK21: Deellocatie Groot Vennep, 45 hectare⁴
2. PARK21: Deellocatie Park-Evenemententerrein, 26 hectare
3. Bosverbinding Dijkgatbos- en Robbenoordbos, 36 hectare

Plannen dragen bij aan de doelen voor klimaat, biodiversiteit, leefbaarheid, recreatie, connectiviteit en watersysteem. Zo realiseren wij met deze plannen:

- Het omzetten van 107 hectare agrarische grond naar natuur. Dit leidt tot een verwachte klimaatwinst van 1.188 ton CO₂:
 - Er wordt 59 hectare vlakdekkend nieuw bos⁵ buiten de NNN gerealiseerd. Verwachte klimaatwinst is 708 ton CO₂⁶;
 - Er wordt 48 hectare groenblauwe dooradering (solitaire bomen, rietoevers, gras- en kruidenmengsels) gerealiseerd. Verwachte klimaatwinst is 480 ton CO₂⁷;
- Recreatie: op de drie locaties in provincie Noord-Holland ontstaan nieuwe recreatiegebieden. Vanwege de grote recreatiedruk (ook op nabijgelegen N2000-gebieden) zijn deze locaties zeer gewenst (dit geldt voor locatie 1 en 2 voor duingebied Kennemerland Zuid);
- Leefbaarheid: het realiseren van meer groen in de nabijheid van woningen verhoogt de kwaliteit van het leven van de inwoners van Noord-Holland (zo worden locatie en 2 en 3 gerealiseerd in de nabijheid van de groeigemeenten Nieuw Vennep en Hoofddorp);
- Connectiviteit en biodiversiteit: met het verbinden van het Robbenoordbos en Dijkgatbos ontstaat een robuust boscossysteem. Dit leidt tot meer gradiënten tussen het dichtere bos en de meer open Dijkgatsweide en biedt bovendien meer geschikt leefgebied voor VHR (bos)doelsoorten boomleeuwierik en ijsvogel en rust voor in deze weide (bijvoorbeeld ook VHR doelsoorten lepelaar en bruine kiekendief). Tevens draagt dit project bij aan het versterken van de belangrijke migratieroute voor vogels en vleermuizen die hier loopt (o.a. honderden ruige dwergvleermuizen in het Robbenoordbos in de paarperiode). Met de deelprojecten in PARK21 wordt een stap gezet in het verbinden van de duinen richting de plassen. Binnen PARK21 wordt hiervoor gewerkt met groene bouwstenen die goed aansluiten bij de beoogde regionale flora en fauna, zodat een robuust

ecosysteem ontstaat dat bijdraagt aan versterken van de biodiversiteit.

- Watersysteem: Binnen PARK21 - en specifiek in deelgebied Groot Vennep - wordt gewerkt aan een nieuw droogmakerij systeem (VDS) dat regenwater vasthoudt. Dit verbetert o.a. de waterkwaliteit, gaat verzilting tegen en vermindert het doorspoelen aanzienlijk (nu wordt dagelijks doorgespoeld, straks naar verwachting jaarlijks). Door het VDS ontstaat er een flexibel waterpeil dat in de winter ruim 60 cm hoger kan staan dan in de zomer. Ook realiseren we in dit deelgebied een polderuiterwaarde. Simpel gezegd is dat een piekberging op polderboezemniveau waarmee we bij hevige piekbuien de polderboezem kunnen ontlasten. Bij de bosverbinding Dijkgatbos - Robbenoordbos is er vanuit waterbeheer een voorkeur voor bosontwikkeling in verband met de sterke en toenemende verzilting ter plekke. Huidig agrarisch gebruik van de percelen zal hier op een termijn van ca. 10 jaar niet realistisch zijn (*water en bodemsturend*).

Wij vragen het Rijk in totaal om een bijdrage van € 10.1 Miljoen (Voor projecten 1 en 2 is de gevraagde bijdrage € 6.133.000,- Vanuit partners is € 13.752.000 cofinanciering beschikbaar. Voor project 3 is de gevraagde bijdrage € 3.985.361,- Vanuit partners is € 1.980.000 aan cofinanciering beschikbaar.)